

Britanski izlazak ozbiljno bi oslabio i Ujedinjenu Kraljevinu i Europsku uniju

Današnji referendum nije prvi put da britanski birači glasuju o Europi. U lipnju 1975. godine dvije trećine građana izjasnile su se za ostanak u Europskoj ekonomskoj zajednici (EEZ)

KOMENTAR

PIŠE
**MR. SC. ANDREJ
PLENKOVIĆ**

POTPREDSJEDNIK ODBORA ZA VANJSKE POSLOVE
EUROPSKOG PARLAMENTA

Građani Ujedinjene Kraljevine danas odlučuju o članstvu svoje države u Europskoj uniji, izjašnjavajući se na jednostavno i nepredjudicirajuće referendumsko pitanje "Treba li Ujedinjena Kraljevina ostati članicom EU ili treba napustiti EU". Više puta sam na skupovima o ovoj temi isticao da je riječ o iznimno riskantnom političkom potezu premijera Camerona o kojem ovisi i njegova politička sudbina te da se radi prvenstveno o unutarnjem pitanju u Kraljevini, tj. odnosima unutar Konzervativne stranke. Međutim, posljedice odluke bit će višeslojne, dalekosežne i osjetit će ih ne samo UK, već i cijela Europa.

Pravni temelj referenduma je posebni Zakon o referendumu o EU, koji je 2015. donio Parlament UK sljedećom izbornom programu Konzervativne stranke. Pod unutarstranačkim pritiskom u siječnju 2013., a nakon izlaska Konzervativaca iz Kluba Europske pučke stranke u Europskom parlamentu 2009., premijer Cameron obvezao se da će, ako Konzervativna stranka pobijedi na izborima, otvoriti pregovore o britanskom članstvu u EU te do kraja 2017. održati "in-or-out" referendum. Referendum je zato važan politički test za premijera Camerona i glasovanje o dogovoru postignutom na sastanku Europskog vijeća u veljači ove godine, kao rezultatu intenzivnih višemjesečnih pregovora između UK i EU.

UK već sada ima više od bilo koje druge države članice temeljnim Ugovorima EU dopuštenih iznimaka od zajedničkih pravila. Tako ima pravo zadržati funti i ne usvojiti euro kao svoju valutu, privilegij koji dijeli još jedino s Danskom; ne sudjelovati u Schengenskom području te samostalno provoditi nadzor granice; slobodno odabrati hoće li sudjelovati u mjerama u području slobode, sigurnosti i pravde; a posebnim protokolom isključena je puna primjena Povelje EU o temeljnim pravima u UK. Pravno obavezujućim dogovorom susret britanskom referendumu utvrđene su prilagodbe europskog prava Ujedinjene Kraljevine u još četiri ključna područja - gospodarskom upravljanju, konkurentnosti, pitanju suvereniteta te

socijalnih beneficija u vezi sa slobodnim kretanjem unutar EU. Bitno je istaknuti da za odlučivanje o valjanosti Ugovora neće biti nadležan Sud Europske unije budući da je dogovor potvrđen u obliku posebnog međunarodnog ugovora.

Dogovor, uz ostalo, uključuje izuzeće od klauzule Ugovora koja definira EU kao sve tješnju uniju (ever closer union), instrumente jačanja britanske industrije u londonskom Cityju, mogućnost ograničavanja socijalnih transfera za nove migrante iz EU u slučaju migracija "iznimnog opsega", eksplicitnu zabranu diskriminacije na osnovi izostanka članstva u Eurozoni, kao i veću razinu supsidijarnosti kroz instrument tzv. crvenog kartona kojim se omogućava vraćanje legislativne Europskom parlamentu na doradu na zahtjev 16 nacionalnih parlamenata. Nakon referenduma koji bi se UK odlučila za ostanak u EU, Komisija bi predložila amandmane kojima bi se promijenile sadašnje odredbe europskog prava na način predviđen dogovorom, a koji bi morali biti potvrđeni kvalificiranom većinom Vijeća, ali i većinom u Europskom parlamentu.

Europski parlament stoga će imati bitnu ulogu u provedbi dogovora. Rasprava na plenarnoj sjednici o prijedlogu dogovora još je jednom pokazala da u Parlamentu podršku za stupnike koji otvoreno rade na podrivanju europskog projekta te u ovom slučaju daju punu potporu izlasku UK. Mainstream političke opcije, kojoj pripadam kao zastupnik HDZ-a i član Kluba zastupnika Europske pučke stranke (EPP), imaju ključnu odgovornost za provedbu izmjena europskog zakonodavstva, kao i opće vraćanje povjerenja u europski projekt. Stoga kao potpredsjednik Odbora za vanjske poslove EP-a podupirem postignuti dogovor. Prijedlozi koji su u njemu sadržani su uravnoteženi - utemeljeni na glavnim načelima EU, ali uzimaju u obzir i specifične zahtjeve i potrebe UK.

Referendumska kampanja u UK je žestoka, a birači su polarizirani. Prošloga tjedna zasjenilo ju je tragično ubojstvo laburističke zastupnice Jo Cox koje najostrije osuđujem. Postoje indicije da je ono povezano s njezinom podrškom ostanu UK u EU. Za napuštanje EU zalaže se po-

Referendumsku kampanju zasjenilo je tragično ubojstvo laburističke zastupnice Jo Cox koje najostrije osuđujem. Postoje indicije da je povezano s njenom podrškom ostanu u EU

UK već sada ima više od bilo koje druge države članice dopuštenih iznimaka od zajedničkih pravila. Uz ostalo, ima pravo zadržati funti i ne usvojiti euro, ne sudjelovati u schengenskom području

lovica zastupnika Konzervativaca, pet ministara, uključujući ministra pravosuđa Michaela Govea, londonski gradonačelnik Boris Johnson, nekoliko laburističkih zastupnika, Neovisna stranka Ujedinjene Kraljevine (UKIP), kao i Democratic Unionist Party, najveća unionistička stranka Sjeverne Irske. S druge strane, većina Vlade, premijer Cameron, Laburistička stranka, Liberalni demokrati, kao i birači iz Škotske te mladi zagovaraju ostanak. Politička borba vodi se, nažalost kao i inače u referendumskim kampanjama, i uporabom poluinformacija, što se moglo vidjeti i u velikoj debati BBC-ja održanoj u Wembley Areni večer prije zadnjeg dana kampanje. Strana koja se zalaže za izlazak poziva se na primjere Švicarske, Islanda, Lihtenštajna i Norveške koji nisu dio EU, a s njom imaju bliske odnose, ali je neodređena oko pojedinosti mogućih alternativnih odnosa s Europom. Zbog toga britanska Vlada upozorava da bi u slučaju izlaska moglo uslijediti desetljeće neizvjesnosti, a da bi UK svakodnevno morala implementirati europsko zakonodavstvo ako želi pristup zajedničkom tržištu. U kampanji su svoje preferencije iznosili i strani političari. Australski čelnici, predsjednik Obični austrijski premijer Turnbull snažno su poduprli ostanak, dok su čelnici francuske Nacionalne fronte Marine Le Pen i republikanski kandidat Trump otvoreno za izlazak.

Ovo nije prvi put da britanski birači glasuju o Europi. U lipnju 1975., prije više od četiri desetljeća, dvije trećine građana izjasnile su za ostanak u Europskoj ekonomskoj zajednici (EEZ). Politički i društveni kontekst referenduma bio je značajno drukčiji od današnjeg. Margaret Thatcher, tada tek izabrana predsjednica Konzervativne stranke, kao vođa opozicije predvodila je kampanju za ostanak. Tada je Laburistička stranka bila podijeljena, a nije zanemarivo da je sada aktualni predsjednik Laburista Jeremy Corbyn tada glasovao za izlazak iz EEZ-a. EU u proteklih 40 godina značajno se promijenila. Europsku ekonomsku zajednicu tada je činilo samo devet država članica, a Europa je danas ekonomska, društvena i politički integriranija nego ikada prije. Britanski referendum o članstvu bit će

55. referendum o europskim pitanjima u Europi od 1972. Referendumi, kao oblik direktne demokracije, održavani su zbog različitih europskih tema, poput članstva u EU, ratifikacije Ugovora ili posebne pitanja javnih politika, kao što je uvođenje eura. Premda svakako nose najviši stupanj legitimiteta kod politički važnih odluka, referendumi, nose i ozbiljne rizike. Prvenstveno se to odnosi na opasnost da glasovanje o jednoj europskoj temi postane izjašnjavanje o sasvim drugom pitanju unutarnje politike, odnosno o zadovoljstvu općom politikom Vlade. Problem postoji i u nedovoljnoj razini informiranosti o kompleksnim tehničkim pitanjima. Sve to je bilo vrlo očito kod neuspjeha posljednjeg takvog nizozemskog referenduma o Sporazumu o pridruživanju EU-a i Ukrajine kojim je pridonijela institut referenduma značajno usporena provedba Sporazuma o pridruživanju i europskih reformi u Ukrajini.

Nema nikakve dvojbe da bi britanski izlazak ozbiljno oslabio i UK i EU. Prije svega, premda ih je teško precizno predvidjeti, gospodarski učinci izlaska iz zajedničkog tržišta bili bi dramatični. Financijska tržišta i poslovna zajednica zato nestrpljivo iščekuju rezultate referenduma i uvelike podržavaju ostanak jer članstvo u EU značajno olakšava poslovanje. Čak oko polovice britanskog izvoza otpada na EU. Makroekonomska stabilnost i neometana trgovina bile bi ugrožene, a najteže posljedice osjetile bi, osim UK, države koje su s njom ekonomski najbliže povezane. Drugo, centrifugalne političke opcije, prisutne i u drugim državama članicama, osnažilo bi predsjednik korištenje članka 50 Ugovora o EU, čime bi se dodatno otežala daljnja integracija, kao i nova proširenja. Treće, izlazak bi značajno utjecao i na promjenu odnosa ravnoteže između najvećih država članica, kao i omjer snaga unutar Vijeća. Naposljetku, europska politička i obrambena prisutnost na svjetskoj razini bila bi neizbježno oslabljena izlaskom jedne od država članica koja globalno perspektivi EU u situaciji rastućih sigurnosnih prijetnji, otvorenog kršenja međunarodnog prava i povećane opasnosti od terorizma, nije upravo suprotno - radi sigurnosti UK i cijele EU, potrebna je daljnja integracija i povećanje suradnje na području zajedničke sigurnosne i obrambene politike.

Vrolo je nezahvalno predviđati ishod referenduma. UK je kroz protekla desetljeća značajno pridonijela oblikovanju Europskog projekta, bila je čimbenik stabilnosti, promocije tržišnog gospodarstva i demokracije. Nadalje, premijer Cameron u protekle je dvije godine ostvario dva velika uspjeha na biralištima, prvo na referendumu o nezavisnosti Škotske u rujnu 2014., a onda i na parlamentarnim izborima u svibnju 2015. Međutim, treba imati na umu da mnogi referendumi o europskim temama u drugim državama članicama nisu završavali pozitivnim rezultatom (Francuska, Nizozemska, Grčka itd.). Također, ključno ispitivanje raspoloženja birača, tzv. poll of polls koji ponderira posljednjih pet relevantnih anketa pokazuje da je kamp za izlazak u blagoj prednosti, čemu su zasigurno pomogli britanski mediji, tradicionalno ne pretjerano skloni Europi. Usprkos svemu tome, premda se radi o referendumu do kojega nije trebalo ni doći, vjerujem da će UK ostati članica EU. Kao jedna od globalno najutjecajnijih članica, UK treba pomoći izgradnji konkurentne i gospodarski snažne Unije utemeljene na načelima demokracije i ljudskih prava. Takve temeljne europske vrijednosti, ali i duboki zajednički ekonomski i sigurnosni interesi, koji nadilaze određene konceptualne razlike i prolazne potrebe unutarnje politike, čvrsto i dugoročno vežu UK s EU. Scenarij ostanaka bit će koristan i za odnos Hrvatske i UK. ■